

کلیات بررسی تحلیلی مسائل آرشیوی کشورهای مستقل مشترک المنافع (قسمت آخر)

نویسندگان :

ن. م اندریوال، ا. بلیاتینا و ک. لارینا
و. و. اولوسکایا الف. و پانووا ان. ساخارووا

ا. ل. سلوومینا

مسکو ۲۰۰۲

برگردان به انگلیسی : ن. ا. زوروا

برگردان به فارسی : ابوالفضل کیانی بختیاری

(بخش آخر)

ایجاد و توسعه نظام جستجوی اسناد در آرشیوهای دولتی
در خلال سالهای ۱۹۹۸ - ۱۹۹۱

۱-۸- در هر ۱۰ کشور مستقل مشترک المنافع، اسناد مرجع، قابلیت دسترسی
مطلوب و سهل تری پیدا نموده است. این قابلیت، به واسطه ایجاد روشها و
دسته بندیهای موضوعی و ارائه اسناد به شیوه های زیر حاصل شده است:

۱-۱-۸- ثبت آرشیوی؛

۲-۱-۸- دفترچه راهنما؛

۳-۱-۸- نمایه؛

۴-۱-۸- چکیده.

۲-۸- در سالهای ۱۹۹۱ تا سال ۱۹۹۸، در نظام مرجع یابی اسناد در آرشیوها در
ارمنستان، اوکراین و بیلاروس، به واسطه پیوستن به نظام اتوماسیون داده ها،
تغییراتی رخ داده است و در ۷ کشور دیگر، تغییرات محسوس نمی باشد.

۳-۸- امروزه روشهای شناسه آرشیوی در اکثر مؤسسات آرشیوی
کشورهای مستقل مشترک المنافع بجز اوکراین (به واسطه استقرار شبکه های
رایانه ای) هنوز به شیوه سنتی و دستی اعمال می شود. در بیلاروس و روسیه،
تمهیدات لازم برای به کارگیری شبکه های رایانه ای فراهم شده است.

۴-۸- خدمات آرشیوی تمام کشورها، اذعان داشته که روشهای شناسه آرشیوی برای سهولت دسترسی کاربران به کار گرفته شده است.

۵-۸- تحلیل داده‌ها، نمایانگر این نکته است که در دو کشور گرجستان و مولداوی، به کارگیری روشهای نوین برای شناسه و دسته بندی اسناد در خلال سالهای ۱۹۹۱ تا ۱۹۹۸، صورت نپذیرفته است. در حالی که در سایر کشورها به منظور سهولت بازیابی اسناد و مراجع، اقدامات زیر به انجام رسیده است:

در آذربایجان و ارمنستان، به طور مختصر تمام شیوه های ثبت آرشیوی، دفترچه راهنما، کاتولوگ، نمایه و چکیده، مورد توجه قرار گرفته است.

در بیلا روس ۲ دفترچه راهنما، ۲ دستورالعمل آرشیوی و ۳ دفترچه راهنمای میان آرشیوی (اطلاعات مربوط به آرشیوهای کشور)، در قزاقستان ۱ دستورالعمل آرشیوی و ۶ دفترچه راهنما، ۱ دفترچه راهنما و ۱ دستورالعمل میان آرشیوی؛ در روسیه ۲۷ دستورالعمل آرشیوی، ۱۸ دفترچه راهنما، ۵ دستورالعمل میان آرشیوی و ۳ دفترچه میان آرشیوی؛ در تاجیکستان ۳ دفترچه راهنما؛ و در اوکراین ۴ دستورالعمل آرشیوی، ۳ دفترچه راهنما و ۱ دستورالعمل میان آرشیوی تدوین و در دسترس قرار گرفته است.

۶-۸- در خلال سالهای ۱۹۹۱ تا ۱۹۹۸ برخی از کشورها از جمله بیلا روس، قزاقستان، روسیه و اوکراین، اقدام به انتشار کتاب الکترونیک نموده و اطلاعات و شیوه های بازیابی اسناد را در اختیار عموم قرار داده اند و حتی اوکراین، پایگاه اطلاعات نیز به همین منظور طراحی نموده است.

۷-۸- تحلیل پاسخها در خصوص میزان دسترسی به کاتولوگها، نشان می دهد که در ۱۰ کشور مستقل مشترک المنافع، کاتولوگهای نظام مند و معمولی به شرح زیر وجود داشته است:

در ۷ کشور در آرشیوهای دولتی، کاتولوگهایی در خصوص مسائل تاریخی، تقسیمات اداری و منطقه ای (بیلا روس، مولداوی، تاجیکستان و اوکراین)، تاریخچه مؤسسات (بیلا روس، قزاقستان، روسیه و تاجیکستان)، کاتولوگهای جغرافیایی (ارمنستان، مولداوی و اوکراین)، در دسترس همگان قرار گرفته است.

علاوه بر کاتولوگهای مذکور، در ارمنستان کاتولوگهای عکس، اسناد علمی و تحقیقاتی و مهر و غیره نیز به چشم می خورد.

۸-۸- در حال حاضر نظام کاتولوگهای آرشیوی در خدمات آرشیوی کشورهای مستقل مشترک المنافع، در حال پیشرفت و توسعه می باشد.

۹-۸- خدمات آرشیوی تمام کشورها بجز ارمنستان و اوکراین، پاسخ داده اند که در حال پیوستن به برنامه شناسه سازی و مقوله بندی برنامه SKF می باشند.

۱۰-۸- خدمات آرشیوی ۷ کشور از ۹ کشور نیز، اشاره نموده اند که کاتولوگهای آرشیوی آنها، به شیوه سنتی تهیه می گردد و تنها در قزاقستان، روسیه و اوکراین، علاوه بر شیوه سنتی از روشهای رایانه ای هم استفاده می گردد.

۱۱-۸- از بررسی پاسخهای داده شده به پرسشنامه جامع، چنین بر می آید که روشهای نمایه سازی به عنوان یک نوع شناسه آرشیوی مستقل در مؤسسات آرشیوی ۶ کشور آذربایجان، ارمنستان، بیلا روس، قزاقستان، روسیه و اوکراین، توسعه و پیشرفت خوبی داشته است.

۱۲-۸- آماده سازی چکیده موضوعی در آرشیو ۵ کشور ارمنستان، قزاقستان، مولداوی و روسیه، پیشرفت محسوسی داشته است.

۱۳-۸- خدمات آرشیوی ۷ کشور از کشورهای مستقل مشترک المنافع، نیازمند گسترش بیش از پیش برنامه طبقه بندی اسناد و اطلاعات می باشد. در

حالی که مولداوی و اوکراین، این موضوع را یک ضرورت فوری برای کشور خود بر شمرده اند. ارمنستان و گرجستان، چنین استنباطی در خصوص فوریت موضوع نداشته و حتی در مقابل توسعه آن، مقاومت نشان داده اند.

۱۴-۸- خدمات آرشیوی ۷ کشور از ۱۰ کشور مستقل مشترک المنافع، بر این باورند که معرفی خدمات اتوماسیون بازیابی مراجع، باعث ایجاد سهولت و تسریع در بازیابی اطلاعات می گردد.

۱۵-۸- در خلال سالهای ۱۹۹۱ تا ۱۹۹۸ در ۴ کشور آذربایجان، گرجستان،

مولداوی و تاجیکستان، کتابچه های روشمند درباره نحوه ایجاد خدمات مرجع یابی در دسترس نمی باشد. در حالی که در همین سالها، ارمنستان دارای ۱۵ کتابچه، بیلا روس ۱ مورد، قزاقستان ۸ مورد و روسیه ۳ مورد بوده است.

۱۶-۸- در سالهای ۱۹۹۱ تا ۱۹۹۸، تحقیقات در خصوص مشکلات ایجاد

خدمات مرجع یابی، نشان می دهد که تنها در روسیه، تئوری و روش تشریح اسناد آرشیوی در سال ۱۹۹۷ به طور کامل در قالب گزارش علمی ارائه شده است.

نتیجه گیری

در سالهای ۱۹۹۱ تا ۱۹۹۸ در نظام خدمات مرجع یابی در آرشیوهای دولتی ۱۰ کشور مستقل مشترک المنافع، تغییر قابل ملاحظه ای نبوده است. نظام مرجع یابی در ۱۰ کشور در قالب ۵ روش شناسه مراجع همچون ثبت آرشیوی، کاتولوگ کتابچه راهنما، نمایه و چکیده بوده و اغلب بر این باورند که روشهای سنتی مرجع یابی، پاسخگوی نیازهای اطلاع یابی از اسناد می باشد.

عامل مشترک در این دوره، استفاده از روشهای سنتی و دستی برای شناسایی اسناد و مراجع در ۱۰ کشور یاد شده می باشد و تنها در روسیه، بیلا روس و اوکراین، تمایل به کاربرد فناوری و ماشینی کردن داده ها به چشم می خورد.

شایان توجه است که اغلب کشورهای مستقل مشترک المنافع، بر ضرورت برنامه های نوین شناسه سازی اطلاعات اسنادی تأکید دارند.

اساس ایجاد روشهای بازیابی مراجع در آرشیوهای اکثر کشورها، بر مبنای مطالعات انجام یافته در قبل از سال ۱۹۹۱ می باشد و تنها روسیه و قزاقستان، اعلام داشته اند که علاوه بر روشهای متداول در قبل از سال ۱۹۹۱، برای توسعه این کار، از روشهای پیشنهادی در سالهای ۱۹۹۱ تا ۱۹۹۸ نیز بهره جسته اند.

